

Romànic amb llum

Ahir es van desmuntar les bastides de la portalada del monestir de Ripoll després de quatre mesos d'obres que han retornat l'esplendor al monument

El pantocràtor ha recuperat els seus colors medievals, daurats a la barba

La frondosa barba del pantocràtor que corona la portalada del monestir de Ripoll torna a lluir daurada com en els vells temps medievals. I als cabells i a les galtes també hi han reaparegut tímides restes dels colors primigenis. Recorden com era aquesta emblemàtica figura de Crist? Negra. L'escultura està molt enlairada, a uns set metres, però amb una bona llum es percep el canvi de la seva fesomia.

Tota la façana de l'icònic monument del romànic català sembla una altra. I no ha estat per art de màgia, encara que ho sembli, sinó gràcies a una restauració minuciosa. L'aspecte gris, apagat i empastifat del conjunt, que acumulava brutícia des de feia una pila d'anys, ja és història. Hi ha entrat la llum.

“Tots els detalls es veuen millor. N'hi ha que els veiem per primer cop, de tan ocults que estaven. Això ens ajuda a mirar i a entendre més bé la portalada”, exclama el cap de pintura mural i escultura en pedra del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC), Pere Rovira. Ahir al matí, es van desmuntar les bastides que els darrers quatre mesos han servit per dur a terme els treballs, tutelats pel CRBMC amb la complicitat de l'Ajuntament de Ripoll, la Diputació de Girona i el Bisbat de Vic, i que han costat 130.000 euros. Un cop retirada la gegantina estructura de ferro, la portalada, que s'expandeix en 80 metres quadrats, s'imposa de manera esplendorosa.

La intervenció ha estat ràpida, però s'estava preparant des de fa temps amb estudis d'experts de totes les disciplines (simposi internacional inclòs). No hi havia urgència, perquè la peça no corria perill. Des del 1994 està protegida dins d'un espai tancat amb vidre que el CRBMC segueix a distància, ja que tota la informació referent a la temperatura i la humitat li arriba a la seva seu de Sant Cugat del Vallès. “Era un malalt que teníem controlat i que estàvem preparant bé per operar-lo”, precisa Rovira. I se n'ha sortit amb èxit.

Amb molt respecte

No ha calgut fer res precipitadament, però l'obra estava tan degradada que feia respecte tocar-la. Era un misteri com reaccionaria. Al final les sorpreses han estat totes agradables. “La gran reversibilitat de la resina que es va aplicar en l'última restauració, la del 1964, ens ha facilitat molt la feina”, explica l'especialista italià Rudi Ranesi, que ha capitanejat la delicada operació. Als anys seixanta es va impulsar la darrera actuació de rescat del portal romànic, que va ser a càrrec de l'Instituto Central de Conservación y Restauración de Bienes Culturales. Llavors es va optar per cobrir la pedra amb una capa de resina molt gruixuda que la va cohesionar. El problema és que li va manllevar la seva naturalitat. Semblava folrada de plàstic.

El procés que s'ha fet ara amb tres tècniques de neteja diferents ha consistit a alliberar la façana de gairebé tota aquesta resina, i només s'hi ha deixat una finíssima pel·lícula, la més integrada a la pedra, perquè no perdi l'estabilitat. “Ara la pedra respira”, exclama Rovira. I es deixa llegir. Els relleus de les formes escultòriques (més de 300), que s'havien perdut, s'han recuperat.

Acabada la restauració, s'obre una altra fase. De nou, d'estudi. I sobretot centrat en la policromia. Els especialistes n'han recollit mostres i al laboratori es resoldran molts enigmes. Quins colors lluia la façana quan va ser creada? I com va evolucionar en posteriors repintats? Hi ha diverses hipòtesis, algunes de velles i d'altres que s'han manifestat amb la restauració. La presència de restes de pintura fosca en les parts centrals del conjunt fa anar de corcoll els entesos. Fins fa poc es pensava que la portalada s'havia pintat de negre en època barroca perquè els colors medievals ja estaven molt deteriorats i els gustos eren uns altres. "Però ara ens sembla més probable que el repintat es fes després de l'incendi del 1835, per homogeneïtzar la negror provocada per la fumarada", indica Ranesi.

El cas és que aquests afegits negres són els que van tapar (i alhora protegir) les restes de pintura medieval del pantocràtor. Romànica i gòtica, perquè de daurats a la seva barba n'hi ha de dos moments diferents. El repte és fer una recreació virtual de la policromia original que s'incorporarà en la visita al monument, projectada en una pantalla. Amb l'ajuda de la tecnologia dels drons també es vol fer un treball fotogràfic d'alta definició que ajudi el visitant a penetrar amb més informació en la rica iconografia de la façana.

Qui l'ha vist i qui la veu, la portalada. Els restauradors han deixat intacte un minúscul rectangle amagat en una de les figures perquè tothom s'adoni de la dimensió de la transformació. L'abans i el després. No hi ha color. "Aquesta restauració ens sobreviurà", assegura Rovira. No caldrà tornar a fer una altra intervenció fins d'aquí a molt temps, però el manteniment no es pensa descuidar. Aviat es renovaran els filtres d'ultraviolats. I, mentrestant, es continua analitzant la millor opció per minimitzar l'impacte de la calor del sol, però aquest debat va per llarg.

Publicat a:

- El Punt Avui. Comarques Gironines 14-01-2017 Pàgina 44
- El Punt Avui. Barcelona 14-01-2017 Pàgina 28
- El Punt Avui. Camp i Ebre 14-01-2017 Pàgina 28
- El Punt Avui. Lleida 14-01-2017 Pàgina 28
- El Punt Avui. Maresme 14-01-2017 Pàgina 28
- El Punt Avui. Catalunya Central 14-01-2017 Pàgina 28

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1043167-romanic-amb-llum.html>